

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αθήνα, 29.05.2020

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμ. Γνωμοδότησης: **58/2020**

(Ατομική)

Γνωμοδοτών: Σπυρίδων Α. Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ. -

Αριθμός πρωτ. ερωτήματος: Το 966/7-1-2020 έγγραφο της Γενικής Γραμματείας Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Θρησκευτικής Διοίκησης, Τμήμα Α΄ Εκκλησιαστικής Διοίκησης, του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (Υ.ΠΑΙ.Θ.).

Περίληψη ερωτήματος: Τίθενται τα εξής ερωτήματα, τα οποία αφορούν δύο εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του ν.590/1977 «Περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος» (την «Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος» και του «Πανελλήνιου Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου»): α) Αν υπάγονται τα εν λόγω νομικά πρόσωπα στις διατάξεις του ν.δ. 496/1974 «Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου» ή έχουν εξαιρεθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 1591/1986, β) Ποιες διατάξεις διέπουν την παραγραφή αξιώσεων του ενός εκκλησιαστικού ν.π.δ.δ. κατά του άλλου, γ) Αν οι εκδιδόμενοι κατ' εξουσιοδότηση της παραγράφου 2 του άρθρου 46 του ν. 590/1977, Κανονισμοί της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος (Δ.Ι.Σ.), δύναται να ρυθμίζουν ζητήματα λογιστικής διαχείρισης αυτών καθώς και την παραγραφή των απαιτήσεών τους κατά τρίτων και των οφειλών τους προς τρίτους. δ) Επί καταφατικής απάντησης στο προηγούμενο ερώτημα, ερωτάται αν δύνανται τα νομικά αυτά πρόσωπα να εισηγηθούν στη Δ.Ι.Σ. τη ρύθμιση της είσπραξης συγκεκριμένης απαίτησής τους με την έκδοση Κανονισμού, ο οποίος θα είναι δεσμευτικός για τον οφειλέτη και θα εξασφαλίζει τη μη παραγραφή της απαίτησης κατά τη διάρκεια ισχύος της ρύθμισης.

Ιστορικό:

1. Σύμφωνα με το έγγραφο του ερωτήματος, τα τιθέμενα με αυτό ζητήματα απασχολούν το εκκλησιαστικό ν.π.δ.δ. «Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της

Ελλάδος», στο πλαίσιο του επιδιωκόμενου από αυτό σκοπού, ήτοι της εξασφάλισης της είσπραξης συγκεκριμένων απαιτήσεων του κατά του ν.π.δ.δ. ««Πανελλήνιον Ιερών Ίδρυμα Ευαγγελιστρίας Τήνου» (Π.Ι.Ι.Ε.Τ.). Τα ανωτέρω ερωτήματα διαβιβάστηκαν, με το με αρ.πρωτ. 1539/10-9-2019 έγγραφο του Γενικού Διευθυντή του, στον Γενικό Γραμματέα Θρησκευμάτων, με αίτημα να υποβληθούν περαιτέρω, δια της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους προκειμένου να γνωμοδοτήσει επ' αυτών.

Νομοθετικό Πλαίσιο:

2. Στο ν.590/1977 «Περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος» (Α 146) οι κρίσιμες διατάξεις είναι:

«Άρθρον 1

1...

4. Κατά τας νομικάς αυτών σχέσεις η Εκκλησία της Ελλάδος, αι Μητροπόλεις, αι ενορίες μετά των Ενοριακών αυτών Ναών, αι Μοναί, η Αποστολική Διακονεία, ο ΟΔΕΠ, το ΤΑΚΕ, το Διορθόδοξον Κέντρον της Εκκλησίας της Ελλάδος, είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου...

Άρθρον 40

Η Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος¹, τελούσα υπό την εποπτείαν και τον έλεγχο της Δ.Ι.Σ., μεριμνά διά τον προγραμματισμόν, την διοργάνωσιν και την επίλυσιν του καθ' όλου ιεραποστολικού και μορφωτικού έργου της Εκκλησίας.

Άρθρον 46 παρ.2 (όπως ισχύει με τον ν. 4235/2014):

«2. Ο τρόπος διοικήσεως, ελέγχου, διαφυλάξεως και καταγραφής λογιστικής διαχειρίσεως, αναθέσεως, εκπονήσεως και διενέργειας έργων, μελετών, προμηθειών και υπηρεσιών, εκποιήσεως και εκμισθώσεως και γενικά κάθε ζήτημα της διαχειρίσεως και αξιοποιήσεως της περιουσίας κάθε νομικού προσώπου του άρθρου 1 παράγραφος 4 του παρόντος καθορίζεται, κατόπιν εισηγήσεως του επιχωρίου Μητροπολίτου ή του αρμοδίου οργάνου της Εκκλησίας της Ελλάδος (προκειμένου για την περιουσία που διοικεί και διαχειρίζεται), με Κανονισμούς της Δ.Ι.Σ. και βάσει των Ιερών Κανόνων, δημοσιευόμενων στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Κανονισμοί, που αφορούν τη διοίκηση, διαχείριση, έλεγχο, διαφύλαξη, καταγραφή και αξιοποίηση

¹ Στον α ν. 976/46 «Περί Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος» (Α' 58) ορίζεται, στο άρθρο 1 ότι η Αποστολική Διακονία, η οποία αποτελεί εκκλησιαστικό οργανισμό, είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και στο άρθρο 3 ότι τελεί υπό την άμεση εποπτεία της Δ.Ι.Σ.

του συνόλου της εκκλησιαστικής περιουσίας ψηφίζονται από τη Δ.Ι.Σ. και κατόπιν εγκρίσεως τους από την Ι.Σ.Ι. δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.»

3. Στο άρθρο μόνο του π.δ. 353/1997 (Α 239) ορίζεται:

«Άρθρο μόνο

Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων διατηρεί την εποπτεία των παρακάτω Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) που υπάγονται στην αρμοδιότητά του:...

- Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ν. 590/1977, άρθρο 1, παρ. 4 ΦΕΚ 146/Α΄/1977) ...

- Πανελλήνιο Ιερό Ίδρυμα Ευαγγελιστρίας Τήνου (Ν. 349/1976, άρθρο 1 ΦΕΚ 149/Α΄/19.6.76)».

4. Στο άρθρο 58 του π.δ. 18/2018 «Οργανισμός Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων» (Α 31) ορίζεται:

«Άρθρο 58

Διεύθυνση Θρησκευτικής Διοίκησης

1. Επιχειρησιακός στόχος της Διεύθυνσης Θρησκευτικής Διοίκησης είναι η εποπτεία της εφαρμογής της κυβερνητικής πολιτικής στον τομέα των Θρησκευμάτων.

2. Η Διεύθυνση Θρησκευτικής Διοίκησης συγκροτείται από τις ακόλουθες οργανωτικές μονάδες:

α) Τμήμα Α΄ Εκκλησιαστικής Διοίκησης...

γ)...

3. Το Τμήμα Α΄ Εκκλησιαστικής Διοίκησης είναι αρμόδιο για:

α) την ίδρυση, κατάργηση και συγχώνευση των Ι. Μητροπόλεων,

β) τον έλεγχο και την εποπτεία των πράξεων οικονομικής διαχείρισης των λοιπών εκκλησιαστικών νομικών προσώπων της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδος, της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κρήτης και των Ιερών Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου,

γ)...

δ) την εποπτεία και την εφαρμογή των διατάξεων της νομοθεσίας για το κάθε είδους προσωπικό των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων,

ε)...».

5. Στο άρθρο 57 του ν.1591/1986 «Φορολογία – Φοροδιαφυγή – Δημόσια κτήματα κλπ» (Α 50) ορίζεται ότι: «Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου θρησκευτικού και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία εκπληρούν κοινωφελείς φιλανθρωπικούς και

πολιτιστικούς σκοπούς αυτοχρηματοδοτούμενα, εξαιρούνται της εφαρμογής των διατάξεων του ν.δ. 496/1974 «Περί λογιστικού των ν.π.δ.δ...».

6. Διατάξεις περί παραγραφής αξιώσεων των ν.π.δ.δ. (ν.δ. 496/1974):

« **Άρθρο 44 :** Παραγραφή αξιώσεων των ν.π.δ.δ.

1. Παν χρέος προς το ν.π. παραγράφεται, εφ' όσον δεν ορίζεται άλλως υπό των διατάξεων του παρόντος, μετά πέντε έτη από της λήξεως του οικονομικού έτους εντός του οποίου βεβαιώθηκε. Αν η βεβαίωση έγινε πριν ή το χρέος καταστεί ληξιπρόθεσμο εν μέρει ή εν όλω η παραγραφή αρχίζει από της λήξεως του οικονομικού έτους, καθ' ο το χρέος κατέστη ληξιπρόθεσμον και για το ποσό τούτο. 2. Χρέη προς το ν.π. α) εκ τελεσιδίκων δικαστικών αποφάσεων, πλην των, για πρόστιμο, χρηματικές ποινές και συναφή δικαστικά έξοδα και τέλη, υπαγομένων στην πενταετή παραγραφή ... και δ) εκ καταλογισμών επιβληθέντων παρ' οποιαδήποτε αρμοδίας κατά νόμο Αρχής, υπόκεινται σε εικοσαετή παραγραφή, αρχομένη από της λήξεως του Οικονομικού έτους, εντός του οποίου βεβαιώθηκαν...»

Άρθρο 45 : Αναστολή παραγραφής.

Η παραγραφή των χρεών προς το ν.π. αναστέλλεται για τους λόγους τους προβλεπόμενους υπό της ισχύουσας περί των αξιώσεων του Δημοσίου νομοθεσίας. Η παραγραφή αναστέλλεται επίσης: α) Για χρονικό διάστημα ίσο προς το χρόνο, καθ' ον κατά το τελευταίο έτος της παραγραφής το χρέος ετέλεσε εν αναστολή ή διευκολύνσει τμηματικής καταβολής, ανεξαρτήτως καταβολής, ανεξαρτήτως συμμορφώσεως ή μη του υποχρέου εν όλω ή εν μέρει χορηγηθείσης νόμω ή δικαστική απόφαση ή απόφαση αρμοδίας κατά νόμο Αρχής, συνεπεία αιτήσεως του υποχρέου. β) Για χρονικό διάστημα ίσο προς το χρόνο, καθ' ον το ν.π. εκωλύθη να επιδιώξει την είσπραξη του χρέους μέσω αναγκαστικών μέσων, συνεπεία αναστολής εκτελέσεως χορηγηθείσης διά διατάξεως νόμου. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις : α) και β) η παραγραφή συνεχίζεται μετά τη λήξη της αναστολής της εισπράξεως, της τμηματικής καταβολής ή της αναστολής εκτελέσεως, εν ουδεμία δε περίπτωση συμπληρούται αυτή προ της παρελεύσεως εξ μηνών από της λήξεως της αναστολής πληρωμής, της αναστολής εκτελέσεως ή της διευκολύνσεως τμηματικής καταβολής. γ) Αν αμφισβητήθηκε δικαστικά η νομιμότητα του τίτλου εισπράξεως ή των ληφθέντων μέτρων εκτελέσεως υπό του οφειλέτου ή τρίτου μέχρι τελεσιδίκου περαιώσεως της δίκης.

Άρθρο 46 : Διακοπή παραγραφής

1. Η παραγραφή διακόπτεται για τους λόγους τους προβλεπομένους υπό της ισχύουσας περί των αξιώσεων του Δημοσίου νομοθεσίας, πλην της καθ' οποιονδήποτε τρόπο αναγνωρίσεως της αξιώσεως υπό του υποχρέου. Η παραγραφή διακόπτεται επίσης, διά της επιβολής κατασχέσεως επί περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτου ή του εγγυητού αυτού ευρισκομένων είτε εις χείρας τούτων είτε εις χείρας τρίτων. Από της κατασχέσεως ενάρξεως της αναγκαστικής εκτελέσεως μέχρι της τελεσιδικίας του πίνακος κατατάξεως, πάσα πράξη της εκτελέσεως διακόπτει την παραγραφή, η οποία αρχίζει εκ νέου από της τελευταίας διαδικαστικής πράξεως της εκτελέσεως. Στη περίπτωση απαγγελίας ακυρότητας της κατασχέσεως ή άλλης πράξεως της διοικητικής εκτελέσεως, η παραγραφή της αξιώσεως του ν.π. δεν συμπληρούται, αν, εντός τριών μηνών από της τελεσιδικίας της απαγγελιάσεως την ακυρότητα αποφάσεως, επαναληφθεί η ακυρωθείσα πράξη εκτελέσεως ή επιβληθεί νέα κατάσχεση επί του αυτού ή ετέρου περιουσιακού στοιχείου. Η υπό της Διοικητικής Αρχής άρση της κατασχέσεως κατόπιν αιτήσεως του οφειλέτου δεν αναιρεί την διακοπή της παραγραφής. 2. Επί πλειόνων οφειλετών σε ολόκληρο, διακοπή της παραγραφής ως προς τον ένα εξ αυτών, ενεργεί και κατά των λοιπών. Επίσης η διακοπή της παραγραφής ως προς τον πρωτοφειλέτη ενεργεί και κατά του εγγυητού και αντιστρόφως.

Άρθρο 48 παρ.6

6. Χρηματική αξίωση κατά του ν.π. (σ.σ. : εννοείται ν.π.δ.δ.) βεβαιωθείσα μέσω τελεσιδίκου δικαστικής αποφάσεως ή δια την οποία εξεδόθηκε τίτλος πληρωμής, υπόκειται σε παραγραφή πέντε ετών, αρχομένη από της τελεσιδικίας ή εκδόσεως του τίτλου πληρωμής αντιστοίχως».

7. Στις διατάξεις του ν. 3086/2002 «Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και των Υπαλλήλων του» (Α 324), της παραγράφου 1 του άρθρου 2, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 16 του ν. 4110/2013 (Α 17), και της παραγράφου 2 του άρθρου 6 ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 2

Αρμοδιότητες

1. Στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Ν.Σ.Κ.) ανήκει η νομική υποστήριξη του Κράτους.

Στην υποστήριξη αυτή περιλαμβάνονται, ιδίως:

α) η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου,

- β) η έκδοση γνωμοδοτήσεων σε ερωτήματα της Διοίκησης,
- γ) η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου,
- δ) ο δικαστικός και εξώδικος συμβιβασμός του Δημοσίου,
- ε) η γνωμοδότηση για την υπαγωγή διαφορών του Δημοσίου σε διαιτησία και ο ορισμός διαιτητών του.
- στ) η νομική υποστήριξη της Διοίκησης κατά την κατάρτιση των συμβάσεων,
- ζ) η νομική υποστήριξη της Διυπουργικής Επιτροπής Αναδιαρθρώσεων και Αποκρατικοποιήσεων, ιδίως σε θέματα που αφορούν στη διαδικασία και τους όρους διενέργειας των αποκρατικοποιήσεων,
- η) η νομοτεχνική υποστήριξη της Διοίκησης κατά την κατάρτιση σχεδίων νόμων και κανονιστικών πράξεων,
- θ) η εισήγηση προς τους αρμόδιους υπουργούς για λήψη νομοθετικών μέτρων αναγκαίων για την προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος και
- ι) η εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Δ.Δ.Α.) και της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Άρθρο 6

Αρμοδιότητες Επιτροπών, Τμημάτων και Ολομέλειας

1...

2. Τα Τμήματα γνωμοδοτούν:

α)...

γ) Σε ερωτήματα της Βουλής των Ελλήνων που υπογράφονται από τον Πρόεδρο ή τον Γενικό Γραμματέα της Βουλής, καθώς και σε ερωτήματα της Διοίκησης, που υπογράφονται από τον Υπουργό, Αναπληρωτή Υπουργό, Υφυπουργό και Γενικό Γραμματέα Υπουργείου εφόσον ο τελευταίος είναι ειδικά εξουσιοδοτημένος και μόνο για θέματα της αρμοδιότητάς του. Επίσης σε ερωτήματα, που υπογράφονται από τον Πρόεδρο Διοικητικού Συμβουλίου ή άλλο κατά νόμο όργανο Διοίκησης Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ή Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής των οποίων η νομική υπηρεσία διεξάγεται από το Ν.Σ.Κ., εφόσον αφορούν ζητήματα της αρμοδιότητάς τους, ενώ ερωτήματά τους με γενικότερο ενδιαφέρον υπογράφονται μόνο από τον εποπτεύοντα Υπουργό.

δ) ... Για τα σχέδια νόμου, διαταγμάτων ή κανονιστικών υπουργικών αποφάσεων, που παραπέμπονται στο Ν.Σ.Κ....

Επί της αρμοδιότητας του Νομικού Συμβουλίου για έκδοση γνωμοδότησης.

8. Όπως συνάγεται από τις παραπάνω διατάξεις του Οργανισμού του Ν.Σ.Κ., ο οποίος μαζί με το σε εκτέλεση αυτού εκδοθέν προεδρικό διάταγμα 238/2003 (Α 214), αποτελεί το νομικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας του, στις αρμοδιότητες του Ν.Σ.Κ. περιλαμβάνεται η καθοδήγηση της Διοίκησης με νομικές γνωμοδοτήσεις, επί ερωτημάτων που του υποβάλλει, και υπογράφονται από τον Υπουργό, Αναπληρωτή Υπουργό, Υφυπουργό και Γενικό Γραμματέα Υπουργείου - εφόσον ο τελευταίος είναι ειδικά εξουσιοδοτημένος και μόνο για θέματα της αρμοδιότητάς του. Επίσης, γνωμοδοτεί σε ερωτήματα που υπογράφονται από τον Πρόεδρο Διοικητικού Συμβουλίου ή άλλο κατά νόμο όργανο διοίκησης Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ή Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής, εφόσον η νομική υπηρεσία τους διεξάγεται από το Ν.Σ.Κ. και αφορούν ζητήματα της αρμοδιότητάς τους (άρθρο 6 παρ. 2 περ. γ' Ν. 3086/2002).

9. Ήδη με γνωμοδοτήσεις του Ν.Σ.Κ.² έχει γίνει γενικώς δεκτό ότι το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους γνωμοδοτεί επί ερωτημάτων που υποβάλλονται αρμοδίως, για την έννοια και το περιεχόμενο συγκεκριμένων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, προκειμένου η Διοίκηση να τις εφαρμόσει στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της. Δεν γνωμοδοτεί συνεπώς επί ερωτημάτων, τα οποία δεν αφορούν στην άσκηση των αρμοδιοτήτων των Υπηρεσιών των Υπουργείων ή των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών που η νομική τους υπηρεσία διεξάγεται από αυτό, αλλά απασχολούν νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, τα οποία έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, η δε νομική υπηρεσία τους δεν έχει ανατεθεί στο Ν.Σ.Κ. Περαιτέρω έχει κριθεί ότι η τυχόν εκ μέρους του αρμόδιου Υπουργού άσκηση εποπτείας στα εν λόγω νομικά πρόσωπα και ανεξάρτητες αρχές δεν αρκεί προς θεμελίωση αρμοδιότητας του Ν.Σ.Κ. για έκδοση γνωμοδοτήσεων επί ερωτημάτων τους.

10. Στην προκειμένη περίπτωση όμως, οι νομικοί προβληματισμοί που διατυπώνονται από την ερωτώσα υπηρεσία: α) για την ερμηνεία θεμελιωδών νομοθετικών διατάξεων που αφορούν κρίσιμα ζητήματα δημοσίου δικαίου όπως η εφαρμογή ή μη του ν.δ.496/1974 «Περί λογιστικού των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου» και συνακόλουθα: β) για τον τρόπο άσκησης του οικονομικού ελέγχου που η ερωτώσα υπηρεσία διεξάγει επί των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων ως και: γ) για τις

² ΝΣΚ Ολ.7/2017, Ολ.424/2010, 115/2017, 198/2016, 117/2014, 118/2014, 252/2011, 167/2011

διατάξεις τις οποίες η υπηρεσία αυτή καλείται ή προτίθεται να εφαρμόσει κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της και εντός του πλαισίου αυτών, θεμελιώνεται αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έστω και αν η νομική εξυπηρέτηση των ν.π.δ.δ. δεν έχει ανατεθεί σε αυτό, διότι η απάντηση στα τεθέντα ερωτήματα τελεί σε άμεση συνάφεια με την άσκηση των αρμοδιοτήτων που το ΥΠΑΙΘ έχει βάσει του άρθρου 58 του Π.Δ. 18/2018.

11. Συνεπώς, το ερώτημα συγκεντρώνει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την έκδοση γνωμοδότησης από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και η εκ μέρους της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων υποβολή του, αρκεί για να θεμελιώσει αρμοδιότητα του Ν.Σ.Κ. προς άσκηση του γνωμοδοτικού του έργου³.

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων.

12. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις που θα πρέπει να ερμηνευθούν αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

13. Επειδή εν προκειμένω διαπιστώνεται ότι υπάρχει δυστοκία στη ρύθμιση (εξόφληση) ήδη βεβαιωμένων και ως επί το πλείστον εκκαθαρισμένων χρεών (για ορισμένα έχουν εκδοθεί αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις) μεταξύ της «Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος» (εφεξής: «Αποστολική Διακονία») που είναι ν.π.δ.δ. υπαγόμενο στην εποπτεία του ΥΠΑΙΘ και του Πανελλήνιου Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου (Π.Ι.Ι.Ε.Τ. – εφεξής «Ίδρυμα») που είναι ν.π.δ.δ. ωσαύτως

³ Με το υπ' αριθμ. έγγραφο (εγκύκλιο) 102066/07.07.2017 του Προέδρου του ΝΣΚ, γίνεται υπόδειξη προς όλα τα Γραφεία Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου, ότι ο ανωτέρω κανόνας τελεί υπό ορισμένες αιρέσεις. Έτσι επισημαίνεται, ότι κατά την ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 6 παρ. 2 περ. γ' και 3 του ν.3086/2002, το ερώτημα που υπογράφεται από αρμόδιο όργανο και αφορά ζήτημα που απασχολεί ένα νομικό πρόσωπο που εποπτεύεται από τον ερωτώντα Υπουργό, θα πρέπει να ερμηνεύεται «με ευρύ πνεύμα» από το γνωμοδοτούν όργανο, προκειμένου «να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του Κράτους και η εμπέδωση της ασφάλειας δικαίου». Τούτο σημαίνει, ότι επαφίεται στην ελεύθερη κρίση του εκάστοτε γνωμοδοτούντος οργάνου του ΝΣΚ, το κρίσιμο ζήτημα αν είναι δυνατό σε συγκεκριμένο ερώτημα που αφορά ν.π.δ.δ. να δοθεί λύση με νομική αιτιολογία, μετά από εκτίμηση όλων των παραμέτρων (πραγματικού, ιστορικού, νομικού ζητήματος) που εκτίθενται σε αυτό και κυρίως των επί μέρους επιπτώσεων που μπορεί να έχει αυτό στη διοικητική και οικονομική λειτουργία του ν.π.δ.δ. και στην ασκούμενη επ' αυτού εποπτεία.

υπαγόμενο στο ΥΠΑΙΘ (Οράτε ανωτέρω παρ.3), η οποία (δυστοκία) περιγράφεται αναλυτικά στο ερώτημα της Υπουργού ΥΠΑΙΘ, έχω την άποψη ότι, ειδικά για τη συγκεκριμένη περίπτωση και προκειμένου να δοθεί οριστική λύση σε ορισμένα από τα νομικά ζητήματα, συντρέχει λόγος να ασκήσει τη γνωμοδοτική του αρμοδιότητα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, εν προκειμένω με ατομική γνωμοδότηση, αφού ορισμένα από τα νομικά ζητήματα που προκύπτουν, όπως θα καταδειχθεί κατωτέρω, είναι λυμένα από τη νομολογία. Ενόψει τούτων σε καθένα από τα ερωτήματα που τέθηκαν, αρμόζει η κατωτέρω απάντηση:

14. Πρώτο ερώτημα: «Αν τα εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της παρ.4 του άρθρου 1 του ν.590/1977 τα οποία σε κάθε περίπτωση είναι αυτοχρηματοδοτούμενα, δεν επιχορηγούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό και δεν λαμβάνουν οικονομική ενίσχυση από δημόσιο χρήμα, υπάγονται στις διατάξεις του ν.δ. 496/1974 «περί λογιστικού των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου» ή έχουν εξαιρεθεί κατά τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν.1591/1986;»

15. Στο άρθρο 57 του ν.1591/1986 ορίζεται ότι: «*Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου θρησκευτικού και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία εκπληρούν κοινωφελείς φιλανθρωπικούς και πολιτιστικούς σκοπούς αυτοχρηματοδοτούμενα, εξαιρούνται της εφαρμογής των διατάξεων του ν.δ.496/1974 «Περί λογιστικού των ν.π.δ.δ...».* Στην αντίστοιχη εισηγητική έκθεση του νόμου για το άρθρο αυτό, αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι: «...*Διάφορα ν.π.δ.δ. θρησκευτικού χαρακτήρα που δεν έχουν οργανωμένες οικονομικές υπηρεσίες και ως εκ τούτου μπορούσαν να εξαιρεθούν από τις διατάξεις του ν.δ.496/1974, δεν κίνησαν την προβλεπόμενη διαδικασία μέσα στις σχετικές προθεσμίες, με αποτέλεσμα να υπαχθούν στις διατάξεις του ανωτέρω νομοθετικού διατάγματος. Επειδή η υπαγωγή τους δημιουργεί προβλήματα στην λειτουργία τους λόγω έλλειψης οργανωμένων οικονομικών υπηρεσιών, προτείνεται η ακόλουθη τροπολογία, η οποία δεν προκαλεί καμία δαπάνη.*»

16. Περαιτέρω, με τον Κανονισμό 259/2014 (Α 216) της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των άρθρων 1 παρ. 4, 9 παρ.2 έως 54 και 46 παρ.2 του ν.590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος» και που φέρει τίτλο: «Περί καταλογισμού και διοικητικής εκτελέσεως εσόδων της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος», προβλέπεται κατά τρόπο λεπτομερή και εξαντλητικό η διαδικασία είσπραξης κάθε οφειλής του ανωτέρω νομικού προσώπου αλλά και τα όργανα που μετέχουν σε αυτήν. Ειδικότερα προβλέπεται απόφαση του

Διοικητικού Συμβουλίου της Αποστολικής Διακονίας ως κυρίου διατάκτη, απόφαση του Γενικού Διευθυντή ως δευτερεύοντα διατάκτη, έκδοση χρηματικού καταλόγου από την Οικονομική Υπηρεσία του νομικού προσώπου, είσπραξη μέσω των Δ.Ο.Υ. με ειδική έγγραφη εντολή, λεπτομερής διαδικασία για την εν στενή εννοία βεβαίωση των απαιτήσεων κλπ. Όλοι οι εν λόγω όροι έλκουν την καταγωγή τους από όρους ήδη γνωστούς από την διοικητική εκτέλεση, ουδεμία δε αμφιβολία υφίσταται ότι εν προκειμένω έχουμε μία ακόμη μορφή διοικητικής εκτέλεσης⁴. Εκείνο όμως το οποίο έχει εν προκειμένω σημασία είναι ότι η Αποστολική Διακονία έχει όλο το διοικητικό υπόβαθρο με οργανωμένες οικονομικές υπηρεσίες που θα επιδιώξουν την διοικητική εκτέλεση των απαιτήσεων της με εφαρμογή των ειδικών διατάξεων που έχει θεσπίσει ο προαναφερόμενος κανονισμός. Επομένως δεν εμπίπτει στην εξαίρεση από το ν.δ.496/1974 «Περί λογιστικού νομικών προσώπων» λόγω της θέσπισης της διάταξης του άρθρου 57 του ν.1591/1986 που αφορά νομικά πρόσωπα που δεν είναι εξοπλισμένα με όργανα και διαδικασία αναγκαστικής είσπραξης. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει άμεσα από τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας 1974/2011 (5μ.) και 4693/2012 (7μ.), οι οποίες, σε σχετικές δίκες μεταξύ της Αποστολικής Διακονίας και του Ιδρύματος, εφάρμοσαν τις διατάξεις του ν.δ.496/1974. Με τις ίδιες αποφάσεις επιλύεται καταφατικά και το ζήτημα αν το ν.δ. 496/1974 ισχύει στην προκειμένη περίπτωση όπου έχουμε διοικητική εκτέλεση μεταξύ δύο ν.π.δ.δ. ή/και εκκρεμείς δίκες μεταξύ αυτών (Οράτε ειδικότερα σκέψη 20).

17. Δεύτερο ερώτημα: «Ποιες είναι οι εφαρμοστέες διατάξεις περί παραγραφής αξιώσεων⁵ στην περίπτωση που εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 590/1977 με δικαίωμα καταλογισμού σε βάρος οφειλετών, ασκεί την αρμοδιότητα αυτή σε βάρος οφειλέτη του που είναι και αυτό νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (και δη εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο);»

⁴ Οράτε κατωτέρω αποφάσεις ΣτΕ ως και Διοικητικού Εφετείου Πειραιά (σε Συμβούλιο) Ν31/2019, κατωτέρω σκέψη 17.

⁵ Οι αξιώσεις για τις οποίες απεφάνθη το ΣτΕ προκύπτουν από το άρθρο 24 παρ. 1 περίπτωση δ' του α.ν. 976/1946 «Περί Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος» (Α 58) όπου ορίζονται τα εξής: «1.Πόροι της Αποστολικής Διακονίας είναι: α)...δ) Το 5% εκ των ακαθαρίστων εσόδων των υπό ειδικών νόμων διεπομένων Ι. Προσκυνημάτων της Επικρατείας...». Μεταξύ δε των ιερών αυτών προσκυνημάτων περιλαμβάνεται και το Πανελλήνιο Ιερό Ίδρυμα Ευαγγελιστρίας Τήνου (Π.Ι.Ι.Ε.Τ.) το οποίο διέπεται από τον ειδικό νόμο 3775/1929 και αποτελεί προδήλως ιερό προσκύνημα. (ΣτΕ Ολομ 1744/1948 ωσαύτως και ΣτΕ (7μ.) 4693/2012 σκέψη 6η).

18. Και σε αυτό το ερώτημα απαντά το Συμβούλιο της Επικρατείας με τις προαναφερόμενες αποφάσεις του. Ειδικότερα, στις σκέψεις 4η, 11η και 12η της απόφασης 4693/2012 (7μ.) το Δικαστήριο, ερμηνεύοντας τις σχετικές διατάξεις, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η παραγραφή αυτή είναι πενταετής (άρθρο 48 ν.δ. 496/1974). Περαιτέρω όμως, όσον αφορά το χρονικό σημείο έναρξης της παραγραφής, το Δικαστήριο έκρινε ότι: «πριν από την έγκριση του απολογισμού κάθε έτους του Πανελλήνιου Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου (ν.π.δ.δ.) με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, η οποία εκδίδεται το επόμενο έτος, δεν δύναται να θεωρηθεί ότι κινείται η πενταετής παραγραφή της σχετικής αξιώσεως κατά του Ιερού Ιδρύματος για την καταβολή της υπέρ της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος εισφοράς 5% στα ακαθάριστα έσοδά του⁶, του προηγούμενου της έγκρισης έτους, στο οποίο αφορά ο απολογισμός. Τούτο δε, διότι μόνον από την έγκριση του απολογισμού καθίσταται βεβαία και οριστικοποιείται η βάση υπολογισμού της ένδικης διαφοράς για το έτος στο οποίο αφορά ο απολογισμός αυτός, οπότε και είναι δυνατή η δικαστική επιδίωξη της σχετικής απαιτήσεως με την άσκηση αγωγής. Ειδικότερα, η πενταετής παραγραφή της αξίωσης αυτής αρχίζει να κινείται από το τέλος του έτους κατά το οποίο εγκρίθηκε ο απολογισμός του πιο πάνω ν.π.δ.δ.».

19. Επομένως, προς εναρμόνιση με τα κριθέντα από το Συμβούλιο της Επικρατείας, οι διατάξεις του ν.δ. 496/1974, εφαρμόζονται πλήρως και στην περίπτωση που περιγράφεται στο ερώτημα, είτε αυτές αφορούν την παραγραφή (άρθρα 44 έως 46) είτε μη συναφή (λοιπά άρθρα), παράλληλα δε με αυτές, ισχύει και ο Κανονισμός της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου περί εισπράξεως των οφειλών υπέρ της Αποστολικής Διακονίας. Εξάλλου όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ήδη έχει εκδοθεί κατά τις διατάξεις περί αναστολής διοικητικής εκτέλεσης, η Ν31/2019 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά (Μεταβατική έδρα Σύρου), με την οποία έγινε εν μέρει δεκτή αίτηση αναστολής του Πανελλήνιου Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου κατά της Αποστολικής Διακονίας και ανεστάλη η εκτέλεση κατά συγκεκριμένων τραπεζικών λογαριασμών του Ιδρύματος, επειδή σε αυτούς περιέχονται περιουσιακά στοιχεία που έχουν διατεθεί στο Ίδρυμα με διατάξεις τελευταίας βούλησης φυσικών προσώπων για την εκπλήρωση των κοινωφελών σκοπών του.

20. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστούν σχετικά με τα αναφερόμενα στις οφειλές περιόδου 1999-2005 και τα εξής: **α)** Η νομική φύση της παραγραφής, ακόμη

⁶ Οράτε ωσαύτως ΣΤΕ (7μ.) 4693/2012 σκέψη 6η.

και για το πεδίο του δημοσίου δικαίου, ως εν προκειμένω, κατά την επικρατούσα στην θεωρία και νομολογία άποψη, είναι θεσμός ουσιαστικού δικαίου που αποβλέπει στην κυρίως στην ασφάλεια δικαίου (ΣτΕΟλομ 482/2018, 1738/2017, 3174/2004, ΣτΕ (7μ) 2851/2017, 1976/2015 κ.α.). Η παραγραφή μιας αξίωσης δημοσίου δικαίου, διακόπτεται με την άσκηση (κατάθεση) αγωγής, πλην όμως, στη διοικητική δίκη είτε αυτή διεξάγεται από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια είτε από το Συμβούλιο της Επικρατείας, δεν υφίσταται ο θεσμός της παραγραφής εν επιδικία, επειδή όλες οι διαδικαστικές πράξεις κινούνται από το Δικαστήριο (ανακριτικό σύστημα) και όχι από τους διαδίκους. (ΣτΕ 2655/2013, 1323/2013, 3847/2011, 1766/2010, 1900/2009, 849/2003). Επομένως η παραγραφή που διακόπηκε με την άσκηση αγωγής, θα αρχίσει να τρέχει μετά την τελεσιδικία και, αν ασκηθεί αναίρεση, διακόπτεται εκ νέου και θα αρχίσει να τρέχει μετά την έκδοση απόφασης επί της αναίρεσης και **β)** Αφ' ης στιγμής όμως υπάρξει τελεσιδίκη (πολύ περισσότερο και αμετάκλητη) δικαστική απόφαση, η παραγραφή - που ισχύει για κάθε ν.π.δ.δ. ως προς τις κάθε είδους απαιτήσεις του - είναι η εικοσαετής παραγραφή κατά ρητή επιταγή του άρθρου 44 παρ.2 του ν.δ.496/1974⁷. Οποιαδήποτε πράξη διοικητικής εκτέλεσης (π.χ. κατάσχεση - Ορ. άρθρο 46 του ιδίου ν.δ.) διακόπτει την παραγραφή. Ομοίως, αναστολή σε πράξη διοικητικής εκτέλεσης (όπως η ανωτέρω Ν31/2019 του Δ.Ε. Πειραιά), αναστέλλει και την παραγραφή για όσο χρόνο αυτή διαρκεί κατά το άρθρο 45 περ. β' του ιδίου ν.δ. (Οράτε και Β. Ανδρουλάκη: «Παραγραφές υπέρ και κατά του Δημοσίου» σελ. 238 με τις εκεί νομολογιακές παραπομπές). Επομένως δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω η γενική διάταξη του άρθρου 268ΑΚ περί εικοσαετούς παραγραφής, διότι υφίσταται η ειδικότερη διάταξη του άρθρου 44 παρ.2 του ν.δ.496/1974, η οποία στην περίπτωση έκδοσης τελεσιδίκων αποφάσεων προβλέπει ρητά την εικοσαετή παραγραφή. Περαιτέρω, η παραγραφή αυτή δεν διαφοροποιείται όταν επιδιώκεται η είσπραξη απαίτησης ενός ν.π.δ.δ. κατά ενός άλλου ν.π.δ.δ., διότι η πενταετής παραγραφή που ισχύει στην περίπτωση αυτή (άρθρο 48 παρ.6) αναφέρεται σε τελεσιδικές αποφάσεις που έχει επιτύχει κάθε τρίτος (ιδιώτης ή ν.π.ι.δ.) και όχι ν.π.δ.δ., το οποίο, με ειδικές διατάξεις νόμων, κανονισμών της Δ.Ι.Σ. κλπ, για την είσπραξη των απαιτήσεων του κατά την εκτελεστική διαδικασία, εξοπλίζεται από σειρά προνομίων στα οποία

⁷ Σε αντίθεση με το Δημόσιο, που η συγκεκριμένη παραγραφή είναι πενταετής σύμφωνα άρθρο 140 παρ.6 ν.4270/2014 - (ΣτΕ (7μ) 2851/2014) - για τα ν.π.δ.δ., η συγκεκριμένη εικοσαετής παραγραφή δεν έχει αλλάξει.

συγκαταλέγεται και ο μακρύς (εικοσαετής) χρόνος παραγραφής. (Ορ. και υποσημ.7). Τέλος, οι λεπτομερείς διατάξεις των άρθρων 44-46 του ιδίου ν.δ. εφαρμόζονται και για την διακοπή ή/και αναστολή της παραγραφής οφειλών προς το ν.π.δ.δ.

21. Όσον αφορά το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα, δεν είναι δυνατό να υπάρξει τεκμηριωμένη απάντηση, επειδή αναφέρονται σε αυτά υποθετικά και αόριστα κάποιες σκέψεις για πιθανή διαφορετική διευθέτηση των θεμάτων μέσω ενός νέου Κανονισμού της Δ.Ι.Σ. ή/και με διάταξη νόμου. Το Ν.Σ.Κ. όμως γνωμοδοτεί επί υπαρκτών θεμάτων με δεδομένο ιστορικό και με δεδομένες ισχύουσες διατάξεις και όχι επί μελλοντικών διατάξεων που δεν υφίστανται εισέτι στον νομικό κόσμο. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθούν ορισμένα γενικώς ισχύοντα, τα οποία τελούν σε συνάρτηση με όσα αμέσως ανωτέρω έχουν αναπτυχθεί: α) Οι εξουσιοδοτήσεις προς την Δ.Ι.Σ. για έκδοση Κανονισμών του άρθρου 46 παρ.2 ν.590/1977 μετά από την τροποποίησή του από το άρθρο 68 ν.4235/2014⁸ είναι νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις του άρθρου 43 ισχύοντος Συντάγματος και θα πρέπει να ερμηνεύονται στενά δηλ. εντός των ορίων που αυτές διαγράφουν, β) Πρέπει κατ' αρχήν να αποφεύγεται η αναδρομικότητα των νόμων, δεν υφίσταται δε αναδρομικότητα όταν ασκείται κανονιστική αρμοδιότητα (ΑΠ Ολομ. 6/2007), γ) Οι όποιες ρυθμίσεις δεν μπορούν εκ των υστέρων να καταργήσουν δικαιώματα που ήδη κρίθηκαν από τα Δικαστήρια ή εκκρεμούν ακόμη σε αυτά (πλείονα στην ΣτΕ 6/2010), δ) Όπως προελέχθη, οι διατάξεις περί παραγραφής είναι

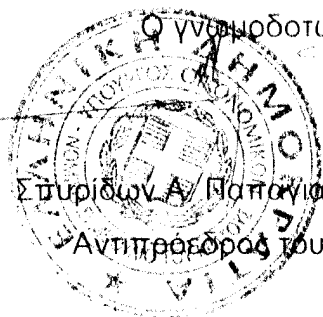
---

⁸ Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση που αφορά την παρ. 1, υποπαρ. 6 του άρθρου 68 ν. 4235/2014 με την οποία αντικαταστάθηκε η παράγραφος 2 του άρθρου 46 του ν.590/1977 κατά τα ανωτέρω: « Οι 6 και 7 περιπτώσεις επίσης αποβλέπουν στον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης της εκκλησιαστικής περιουσίας μέσω της εισαγωγής στον ισχύοντα Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος (ν.590/1977, Α' 146) σαφών και ειδικών νομοθετικών εξουσιοδοτήσεων κατά την σύγχρονη ερμηνευτική θεώρηση του άρθρου 43 του Συντάγματος για την έκδοση κανονιστικών πράξεων που θα ρυθμίζουν τη διαχείριση, αξιοποίηση, καταγραφή, προστασία, τον εκσυγχρονισμό του τρόπου αξιοποίησης της περιουσίας της Εκκλησίας προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Οι μέχρι σήμερα διατάξεις για την διαχείριση των εκκλησιαστικών ακινήτων έχουν μείνει αμετάβλητες εδώ και δεκαετίες (πχ. π.δ. της 1/5.3.1932, β.δ. της 12/23.2.1948) και κινούνται σε απαρχαιωμένο πλαίσιο, ενώ ελλείπει ειδικών νομοθετικών εξουσιοδοτήσεων στον Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος αμφισβητείται [...] και η δυνατότητα, στο πλαίσιο της θρησκευτικής ελευθερίας και αυτοδιοίκησης, να εκδίδονται κανονιστικές πράξεις της Ιεράς Συνόδου για ζητήματα διοίκησης και διαχείρισης των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων (Ελ. Συν. Τμ. VI 2496/2009). Συνεπώς αντικαθίσταται η παρ. 2 του άρθρου 46 του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος (ν.590/1977), ώστε να αναδιατυπωθούν κατά τρόπο συνταγματικά σύμφωνο και επαρκή (43 Συν.) οι υφιστάμενες νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις [...]».

ουσιαστικές διατάξεις δημόσιας τάξης και δεν μπορεί να μεταβληθεί το περιεχόμενο αυτών με ιδιωτική βούληση ή συμφωνία των μερών που εμπλέκονται στην έννομη σχέση. (ΑΠ1377/2011 399/2000, 338/1977, ΣτΕ 434/1996 κ.α.) και ε) Επειδή το ν.δ. 496/1974 δεν προβλέπει δυνατότητα τμηματικής εξόφλησης των ήδη ληξιπροθέσμων απαιτήσεων (είτε αυτές έχουν κριθεί δικαστικά είτε όχι) αν υφίσταται από τα εμπλεκόμενα μέρη διάθεση συμβιβασμού όσον αφορά την απαίτηση και τον τρόπο εξόφλησης, αυτή θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ειδικής νομοθετικής ρύθμισης⁹. το περιεχόμενο της οποίας δεν θα πρέπει να αναιρεί τις τελεσίδικες δικαστικές κρίσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:

22. α) Το ν.π.δ.δ. «Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος» δεν εμπίπτει στην εξαιρετική διάταξη του άρθρου 57 του ν.1591/1986 και συνεπώς εφαρμόζονται και για αυτό στο ακέραιο όλες οι διατάξεις του ν.δ.496/1974 «Περί λογιστικού νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου», **β)** Η μεταξύ της Αποστολικής Διακονίας της Ελλάδος και του Πανελλήνιου Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου, αξιώσεις υπόκεινται σε πενταετή παραγραφή που αρχίζει από του τέλους του έτους κατά το οποίο εγκρίθηκε ο απολογισμός του Ιδρύματος από τον Υπουργό Οικονομικών, ουδεμία δε ασκεί επιρροή στην διοικητική εκτέλεση το γεγονός ότι και τα δύο νομικά πρόσωπα είναι εκκλησιαστικά ν.π.δ.δ. Για την περίπτωση έκδοσης τελεσίδικης ή/και αμετάκλητης δικαστικής απόφασης εφαρμόζονται οι ειδικότερες διατάξεις των άρθρων 44 έως 46 του ν.δ.496/1974, οι οποίες στην περίπτωση αυτή προβλέπουν την εικοσαετή παραγραφή και όχι η γενική διάταξη του άρθρου 268ΑΚ. Οι ίδιες διατάξεις εφαρμόζονται και για την διακοπή ή αναστολή της παραγραφής. Τέλος παρέλκει η απάντηση στα υπό στοιχεία γ' και δ' ερωτήματα λόγω έλλειψης πραγματικών στοιχείων, άλλως λόγω αοριστίας αυτών.-

Ο γνησμοδοτών

 Σπυρίδων Α. Παπαγιαννόπουλος
 Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

⁹ Όπως έχει συμβεί κατά το παρελθόν για τις οφειλές προς το Δημόσιο με σειρά τυπικών νομοθετικών ρυθμίσεων (ν.4152/2013, ν.4321/2015, ν.4611/2019, ν.4646/2019, ν.2025/2020 κ.α.).